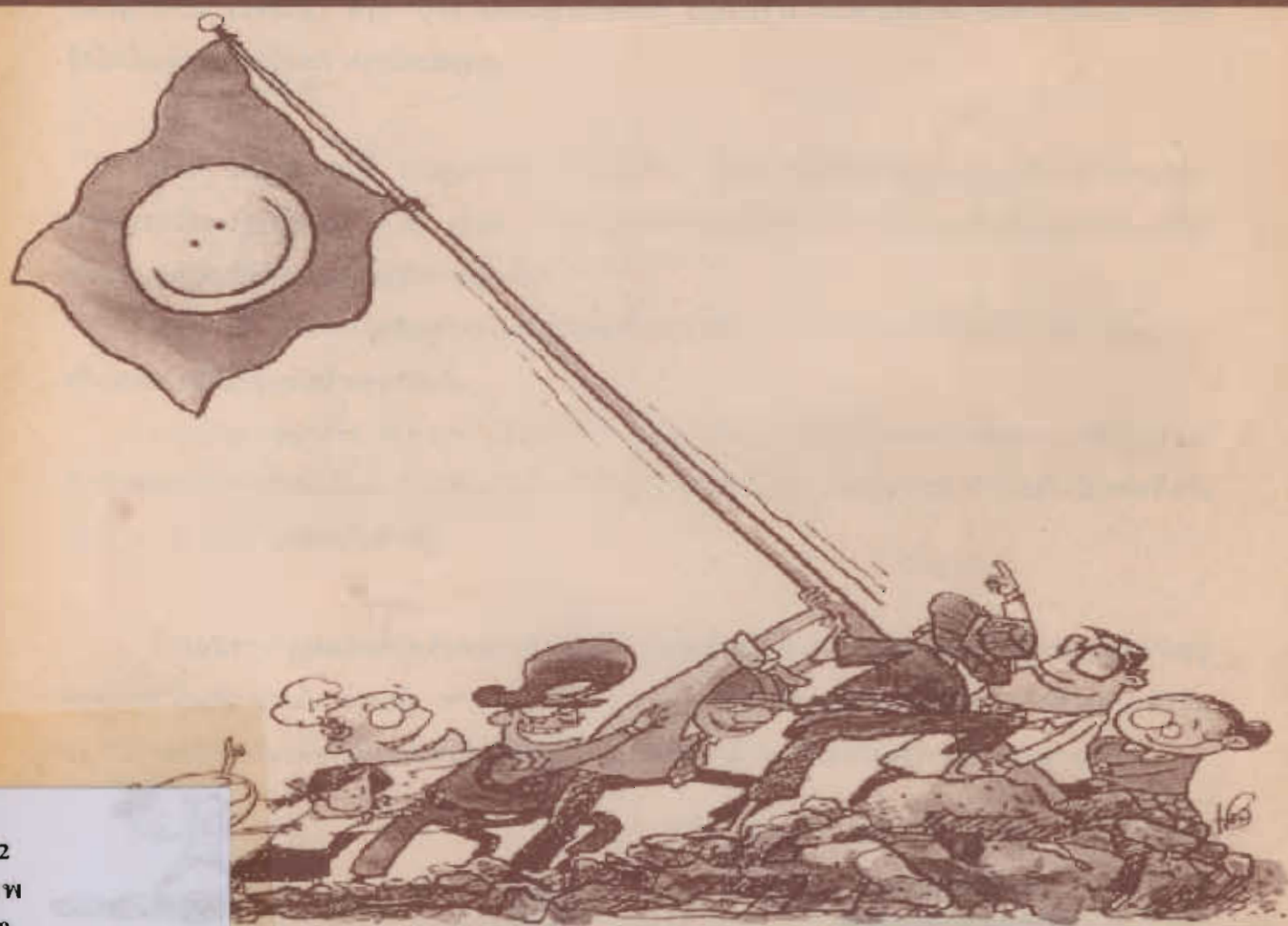

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

: ธรรมนูญสุขภาพคนไทย

ให้อะไรกับประชาชน

W32
1121W
2540
ด.2

คณะกรรมการร่างพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ
คณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (คปรส.)

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ หรือ "ธรรมนูญสุขภาพคนไทย" ไม่ใช่กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้กับประชาชน แต่เป็น "เครื่องมือของประชาชน" สำหรับร่วมกันแก้ทุกข์ สร้างสุขภาพ หรือ สุขภาวะด้วยกัน

สุขภาพไม่ใช่แค่เรื่องป่วยไข้แล้วไปหาหมอเท่านั้น ไม่ใช่แค่เรื่องการแพทย์และสาธารณสุข แต่ "สุขภาพ" หมายถึง การมีสุขภาวะอย่างเป็นองค์รวมในทุกมิติ เป็นเรื่องของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมทั้งสังคม ไม่ใช่เรื่องตัวใครตัวมัน

ร่าง พ.ร.บ.นี้ เกิดจากทุกฝ่ายในสังคมร่วมกันสร้าง ไม่ใช่รัฐกำหนดฝ่ายเดียว มีกระบวนการจัดทำต่อเนื่องมาประมาณสองปี ด้วยการสร้างความรู้ไปพร้อมๆ กับการร่วมกันเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนความเห็น ข้อเสนอแนะอย่างกว้างขวางมาโดยตลอด

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ราชบูรพาอุโล กล่าวไว้ว่า "พ.ร.บ.นี้เป็นการออกแบบเครื่องมือสนองตอบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นระบบแรกที่จะสร้างกลไกเปิดให้คนไทยทุกคนร่วมกันขับเคลื่อนสังคมไปสู่สังคมที่มีความสุขและมีความถูกต้อง

พ.ร.บ.นี้ เป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ในทางสังคมที่จะทำให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำงานอย่างอิสระและสร้างสรรค์ เพื่อแก้ทุกข์ สร้างสุขด้วยกัน

กระบวนการยกร่าง พ.ร.บ.ฯ และการใช้ พ.ร.บ.นี้ขับเคลื่อนไปสู่การสร้างสุขภาพ หรือสุขภาวะ จึงเป็นกระบวนการชักจูงสังคมเข้ามามีส่วนร่วมด้วยใจที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมคิด ร่วมทำ อย่างไม่ทอดทิ้งกัน โดยมี พ.ร.บ.นี้ เป็นเครื่องมือสำคัญ"

ถึงวันนี้ร่างกฎหมายที่ก่อตัวจากพลังปัญญาและพลังประชาชนทุกหมู่เหล่าเกิดขึ้นจริงและวางอยู่ตรงหน้าท่านแล้ว ท่านคิด ท่านเห็น ท่านอยากตัด อยากเสริม อยากเติม อยากแต่ง หรือ อยากช่วยกันผลักดันอย่างไร ขอจงช่วยกัน เพื่อในที่สุดสังคมไทยจะได้มี "เครื่องมือใหม่ในการสร้างสุขภาวะ" ของเราทุกคน

W 32 ค121พ 2540 ๑.2

* B K 0 0 0 0 0 2 6 3 5 *

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ : ธรรมนูญสุขภาพ...

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ตอนที่ 1

จากปัญหาสู่ทางออก ด้วย พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

“เด็กน้องเขากัน ผู้เฒ่าได้ลูก”

(หนุ่มสาวแต่งงานกัน ได้ลูก ต่างางเลี้ยงจนหลานอายุที่บ้าน)

ระบบสุขภาพที่พึงประสงค์ เป็นระบบที่มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ เท่าเทียมกัน สัมพันธ์เชื่อมโยง ผสมผสานกันกับทุกระบบในสังคม อย่างมีคุณภาพ ตรวจสอบได้ รับผิดชอบ มีปัญญา มีการเรียนรู้ ฟังตนเองได้ และนำไปสู่ความ มั่นคงทางสุขภาพ (ตามมาตรา 7, 33, 34)

“ไม่ต้องประท้วง ไม่ต้องทวงถาม
ไม่ต้องบ่น ไม่ต้องว่า
แต่ใช้ปัญญาและความสมานฉันท์”

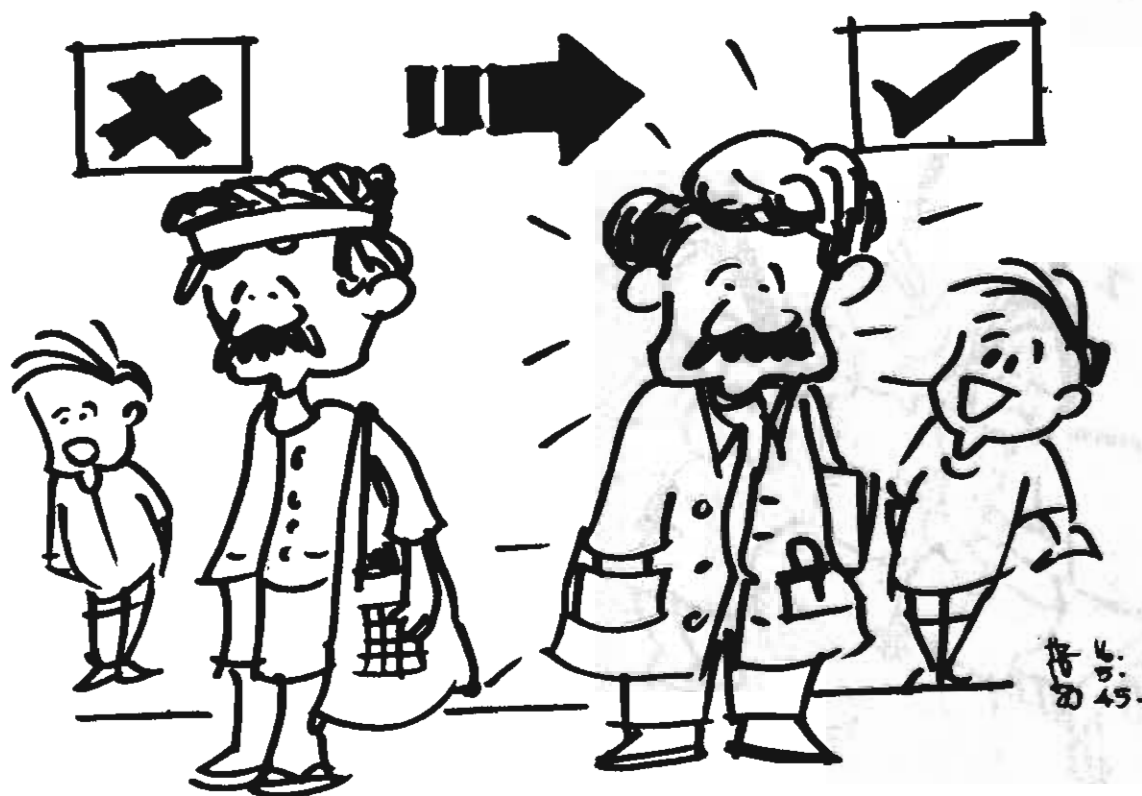
ประชาชนจะมีกลไกร่วมเป็นกรรมการและกำหนดนโยบาย
และยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
สมัชชาสุขภาพพื้นที่ สมัชชาเฉพาะเรื่อง และสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ
(ตามมาตรา 35, 64-68)

“รวมกลุ่มเข้มแข็ง ทั้งพากันเองด้านสุขภาพ
กินผักปลอดสารพิษ มีสมุนไพรและนมอเนก
แก้ปวดเมื่อย มีพื้นที่สีเขียว บรรยากาศสวยงาม
ปลอดภัย มีที่วิ่ง ที่เล่น สนามกีฬา
ดนตรี ศิลปวัฒนธรรม”

การสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อสุขภาพ
ที่ดี โดยหน่วยงาน องค์กร องค์กรต่าง ๆ ช่วยกันสร้างเสริมสุขภาพ
(ตามมาตรา 72 (2) และ (8))

“เป็นหมอได้ออนมานาน
ถึงเวลาเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน
ด้านสุขภาพเชิงที่”

ประชาชนมีสิทธิรวมตัวจัดบริการ มีทางเลือกที่หลากหลาย
มีระบบการรับรองส่งเสริมและสนับสนุน มีคณะกรรมการเฉพาะ
เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
สุขภาพไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนไทยหรือหมอพื้นบ้าน (ตามมาตรา
12, 81, 82 และ 83)

“ไปโรงพยาบาล นั่งรอไม่นาน
แลบลิ้นปลิ้นตา ใจชนไบสังขา อ่าทำไมออก
บอกให้ไปจ่ายเงิน สุดท้ายไม่รู้ป่วยเป็นอะไร ?”

ประชาชนจะได้รับรู้ข้อมูลการเจ็บป่วย ที่ถูกต้อง และเพียงพอ
ในการตัดสินใจรับหรือปฏิเสธการตรวจรักษา และสามารถเปลี่ยน
หมอหรือย้ายโรงพยาบาลได้ และได้รับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพ
ส่วนตัว (ตามมาตรา 17, 18 และ 20)

“หลงเชื่อโฆษณา ช้องา อาหารเสริมผลิต
ภัณฑ์ผิดๆ จนหน้าเฒ่า นมเน่า
จุกบวม ท้องร่วง ผื่นคัน เก็ดมั้งๆๆ”

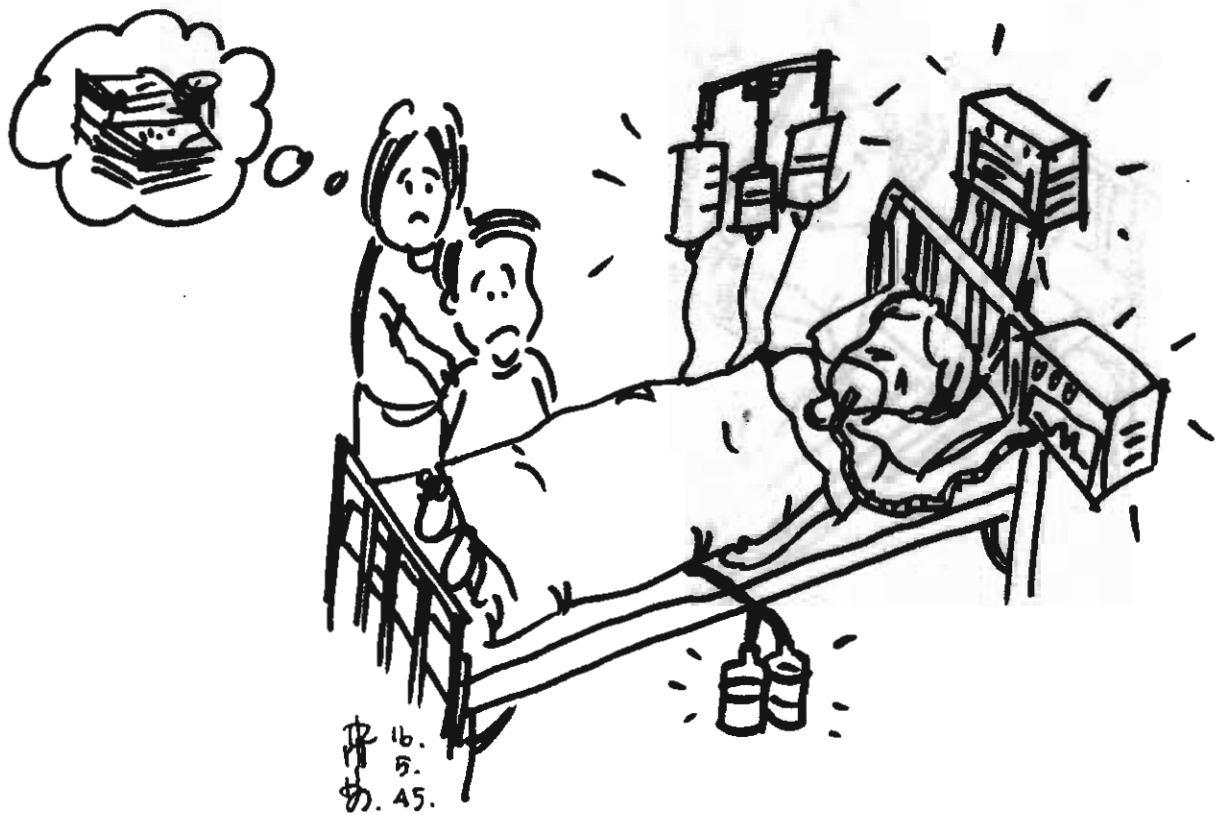
ประชาชนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ได้รับความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์และบริการ มีการตรวจสอบ การให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องดูแลช่วยเหลือ และรับผิดชอบ เรียกร้องเพื่อชดเชยความเสียหายได้ และจัดสรรงบประมาณร้อยละ 1 ของงบประมาณด้านสุขภาพ มาสนับสนุนการรวมกลุ่มกันทำงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (ตามมาตรา 13, 16, 84 และ 85)

“ปล่อยน้ำเสีย ปรุตาทาง สารพิษ ดวัณพิษ
 กลิ่นเหม็น เสียงดังรำคาญ ทั้งๆที่ไม่เป็นที่
 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย ใจ สังคม
 และจิตวิญญาณ”

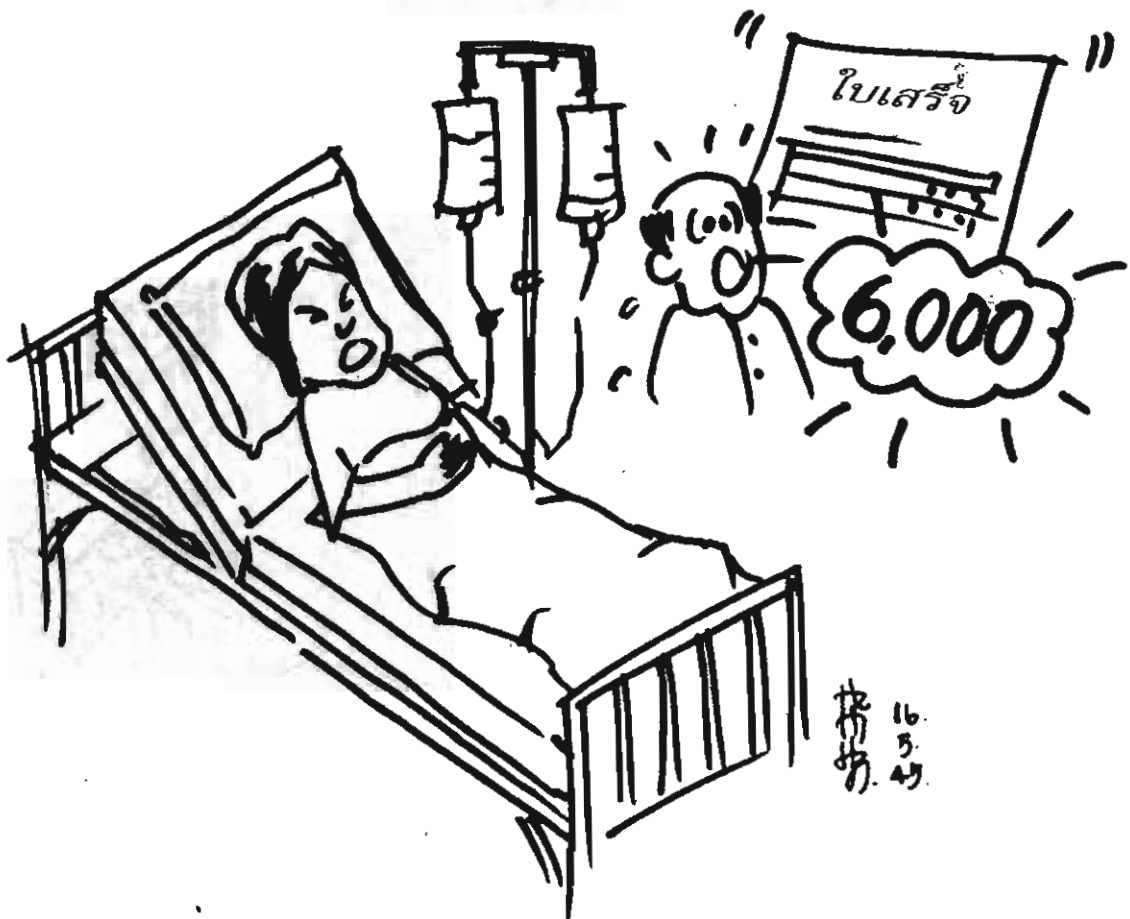
ประชาชนมีสิทธิร้องขอและร่วมในการประเมินผลกระทบด้าน
 สุขภาพ ได้รับรู้ข้อมูล คำชี้แจง เหตุผลจากหน่วยงานต่างๆ และฟ้องร้องได้
 กรณีมีผลเป็นอันตรายหรือคุกคามสุขภาพของตนและชุมชน รวมทั้งรับ
 ผิดชอบการกระทำ ตลอดจนควบคุมและกำจัดมลภาวะที่คุกคาม
 สุขภาพตนเองและชุมชน รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพทั้งนโยบาย
 สาธารณะ สภาพแวดล้อม ปรับพฤติกรรม เสริมสร้างความเข้มแข็ง และ
 ปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพเป็นองค์รวม เพื่อลดการป่วย การตาย
 ความพิการ การเสียสุขภาพะ (ตามมาตรา 21, 22, 26, 27, 72, 74 และ
 75 ซึ่งครอบคลุมสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ปัญหาคุกคามสุขภาพ
 การสร้างเสริมสุขภาพและการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ)

“อยู่แบบสาขางางเต็มร่าง
หน้าอกร:เพื่อมั้ง
ตามจังหวะ:เดี๋ยงช่วงนางใจ
จิตใจวันไหน สุดท้าง...ตางแพง”

บุคคลมีสิทธิแสดงเจตจำนงตายอย่างสงบและมีศักดิ์ศรีของ
ความเป็นมนุษย์ (ตามมาตรา 24)

“เจ็บท้องน้อย
นอนเต็มน้ำเกลือ 2 ขวด
เลี้ยง 6,000 บาท !”

รัฐจัดและส่งเสริมการบริการสุขภาพอย่างเป็นธรรม ไม่คิดมูลค่ากับผู้ป่วยไว้ มีมาตรฐาน ปลอดภัย และไม่เกินไปเพื่อการค้ากำไรเชิงธุรกิจ (ตามมาตรา 31) และประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีที่ถูกต้อง เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ (ตามมาตรา 25)

ตอนที่ 2

มองให้ลึกลงไป มีอะไรใหม่ใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ :

กฎหมายสุขภาพใหม่ที่ไปไกลกว่าโรงหมอ

พ.ศ. 2504 ผู้ใหญ่ตีกลองประชุม เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวที่ทางการสั่งมาให้ชาวบ้านหันมาทำอาชีพนั้น อาชีพนี้แล้วจะได้มีชีวิตที่ดีขึ้น แต่สุดท้ายก็ไปไม่ถึงที่หมายเพราะเป็นนโยบายจากข้างบนซึ่งไม่รู้เรื่องชีวิตจริงของคนข้างล่าง คนรับกรรมชอกช้ำจึงเป็นชาวบ้านตาดำๆ อย่างที่เห็นกันมา

พ.ศ. 2540 ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญใหม่ที่ให้สิทธิให้เสียงประชาชนอย่างเต็มที่ในการดำรงวิถีชีวิตของตนอย่างถูกต้องของธรรม เป็นกฎหมายแม่บทฉบับแรกที่เปิดทางให้เสียงของคนข้างล่างก้าวขึ้นมาช่วยกำหนดนโยบายข้างบน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้คนได้อยู่ร่วมกันอย่างยุติธรรม

แต่จะเป็นอย่างไร ถ้าคนไทยยังคงต้องทนทุกข์กับความเจ็บไข้ได้ป่วย และยังมีเสียงภัยอันตรายจากวายร้ายต่างๆ รอบข้างที่ทำให้เสียสุขภาพ ดังนั้น...

พ.ศ.นี้ จึงไม่ใช่เวลาที่ต้องรอผู้ใหญ่ตีกลองหรือทางการมาตีกลองสั่งการแล้ว เพราะมีร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ หรือที่เรียกกันว่า "พ.ร.บ. สร้างนำซ่อม" ที่เป็นธรรมนูญสุขภาพคนไทย กำลังจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแนวทางด้านสุขภาพ

ร่างกฎหมายฉบับนี้แหละที่แกะรอยความบกพร่องไม่ลงร่องลงรอยของระบบบริการสาธารณสุขในอดีต แล้วชี้ดวงใหม่ให้เรื่องสุขภาพไม่ให้เป็นมากแค่การรักษาไข้ รักษาคน บนโรงพยาบาลหรือร้านยาอีกต่อไป แต่ให้หมายถึงการสร้างเสริมสุขภาพของคน และสุขภาพของสังคม ไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมั่นใจว่าประชาชนจะมีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพใจที่สดใส สุขภาพจิตวิญญาณที่เปี่ยมสุข ภายใต้สิ่งแวดล้อมรอบข้างที่เหมาะสมของแต่ละชุมชน บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิและหน้าที่แห่งการมีสุขภาพที่ดี โดยที่มีโครงสร้างบริหารจัดการใหม่ที่เปิดโอกาสให้ทุกๆ ฝ่ายเข้ามาช่วยเหลือเกื้อหนุนให้การดูแลคุ้มครองสิทธิ และหน้าที่ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

พลังสามประสานในการกำหนดนโยบายสุขภาพ :

“คสช.” รอรัก

รักสิบล้อต้องรอสิบลม แต่รักสุขภาพของตนเอง และลูกหลาน ไม่ต้องรออะไร เพียงให้ทุกฝ่ายร่วมกันผลักดันโครงสร้างสามประสาน หรือ คสช. ที่รอรักจากทุกคนให้เกิดขึ้นจริง เพราะเรื่องของการสร้างระบบสุขภาพใหม่ในแนวทางของกฎหมายนี้ หวังให้ประชาชนอยู่ได้สบาย ตายได้สงบ ซึ่งหมอฝ่ายเดียวทำไม่ได้ ซุปเปอร์แมนที่ไหนก็ทำไม่ได้ แต่โครงสร้างสามประสานอย่าง คสช. ทำได้ ดังที่ ร่าง พ.ร.บ.ฯ นี้เสนอไว้

ถามว่าจะอะไรคือ คสช.? ร่างกฎหมายนี้กำหนดให้มีองค์กรที่มาทำหน้าที่หนุนเสริมวางทิศทางการดูแลสุขภาพ ส่งเสริม และป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและปัญหาสุขภาพทุกรูปแบบ โดยโครงสร้างนี้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาช่วยกันกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกัน

คสช. ก็คือ คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ อันเป็นองค์กรที่มีอะไร และ ทำอะไรมากกว่าหน่วยงานราชการ โดยจะทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และทิศทาง การพัฒนา การแก้ไขปรับปรุงให้ทุกส่วนต้องตอบสนองต่อการเกิด การอยู่ การแก่การเจ็บ และการตายอย่างมีความสุขของคนในสังคม กรรมการชุดนี้จะมีทั้งหมด 35 คน มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพราะเป็นงานระดับชาติที่ต้องการความผูกพันเชื่อมโยงกับรัฐบาล และมีผู้แทนจากทุกฝ่ายเข้าร่วมเป็นกรรมการ อีก 34 คน เช่นรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ประธานสภาที่ปรึกษาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตัวแทนจากราชการ นักวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนจากภาคประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ

ที่สำคัญ โครงสร้างคสช. นี้ เปิดโอกาสให้มีตัวแทนภาคประชาชนจริงๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเสียงส่วนมาก โดยให้ประชาชนคัดเลือกกันเอง ส่งเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงในคณะกรรมการชุดนี้ได้ถึง 15 คน

เมื่อจัดหมวดหมู่ขององค์กรประกอบใน คสช. แล้ว จะพบว่า มาจาก 3 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ 1.ฝ่ายประชาชน 2 ฝ่ายวิชาการ 3.ฝ่ายการเมือง เราจึงเรียกโครงสร้างนี้ว่า “พลังสามประสาน” แต่ทว่าถ้าประชาชนไม่ให้ความสนใจ โครงสร้าง คสช. นี้ก็คงถูกครอบงำจากกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ

นี่จึงเป็นที่มาว่า ทำไม คสช. ต้องรอรัก รอคอยมีส่วนร่วมจากพวกเราทุกๆ คน

บนเส้นทางสร้างนำช่อม :

“พลังสามประสาน” ทำอะไรให้ประชาชน

ตามร่าง พ.ร.บ.ฯฉบับนี้กำหนดให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) นี้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะต่อกระทรวง ทบวง กรม รัฐบาล และรัฐสภา ในเชิงนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพของประชาชน ตลอดจนติดตามประเมินผลเกี่ยวกับระบบสุขภาพแห่งชาติ และที่สำคัญจะเป็นองค์กรหลักในการผลักดันให้เกิดกลไกในการพัฒนาระบบสุขภาพต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมตามแนวทาง “สร้างนำช่อม” อันได้แก่

- จัดทำกลไกกำกับดูแลและพัฒนาระบบบริการด้านสุขภาพของประเทศอย่างต่อเนื่อง
- การสร้างนโยบายสาธารณะที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญต่อผลกระทบด้านสุขภาพ
- กำหนดเป้าหมายด้านการสร้างเสริมสุขภาพให้เป็นรูปธรรมชัดเจน และติดตามผลักดันการทำงานของทุกฝ่ายให้ไปสู่เป้าหมายดังกล่าว
- สนับสนุนให้เกิดกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคในภาคประชาชนอย่างทั่วถึง โดยจัดสรรงบประมาณด้านสุขภาพอย่างน้อย 1 เปอร์เซ็นต์มาสนับสนุน
- สร้างกลไกการสร้างความรู้และให้ความรู้ทางด้านสุขภาพแก่ประชาชน โดยกำหนดให้นางบประมาณด้านสุขภาพไม่ต่ำกว่า 3 เปอร์เซ็นต์มาสนับสนุนเรื่องนี้
- ส่งเสริม สนับสนุน ระบบผลิตและพัฒนากำลังคนที่ทำงานด้านสุขภาพ โดยเน้นให้คนจากท้องถิ่นได้มีโอกาสมาศึกษาเพื่อกลับไปทำงานในท้องถิ่นของตนเอง
- จัดให้มีกลไกที่ทำหน้าที่ในการดูแลระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ ที่เน้นการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุขระหว่างคนในสังคม ใช้เงินค้ำค่า และค่าใช้จ่ายไม่แพงจนเกินไป
- จัดให้มีกลไกในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งการแพทย์แผนไทยและหมอพื้นบ้าน

เหล่านี้คือบางส่วนของหน้าที่ในเชิงรูปธรรมของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งจะถูรายละเอียดได้จาก ตัวร่าง พ.ร.บ.ฯ ในหมวด 3,4 และ 6

ชัยป์ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” : ด้วยเวทีสมัชชาสุขภาพ

คนจนมีสิทธิไหมครับ? เป็นคำถามที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรามาช้านาน แต่หลังจากปี พ.ศ. 2540 เมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนแล้ว คำถามนี้ควรจะหมดไป เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทุกคนมีสิทธิร่วมคิด ร่วมทำ ในทุกเรื่อง ไม่ใช่เพียงแต่ไปหย่อนบัตรเลือกตั้งแล้วก็ปล่อยให้ข้าราชการ นักวิชาการ นายทุน คนใหญ่คนโต คิดกันเองทำกันเองอย่างที่เป็นมา

ใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ที่อาจารย์หมอประเวศ วะสี บอกว่าเป็นเครื่องมือใหม่ของสังคมที่ออกมา เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีกลไกทำงานได้จริงนั้น ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 5 ว่าให้มี “สมัชชาสุขภาพ” เพื่อเป็นเวทีหรือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างใช้ปัญญา และสมานฉันท์ เพื่อให้เกิดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ และเกิดการแก้ปัญหาด้านสุขภาพที่ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

สมัชชาสุขภาพ จะมีสองระดับ คือ สมัชชาเฉพาะพื้นที่ เฉพาะประเด็น ซึ่งประชาชนสามารถรวมตัวกันจัดขึ้นเอง หรือ เสนอให้คสช.จัดก็ได้ อีกระดับหนึ่งคือ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ กำหนดไว้ว่าต้องจัดอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คนเข้าร่วมสมัชชาสุขภาพ ต้องเป็นประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละหกสิบ นอกนั้นเป็นคนจากภาคการเมืองและราชการ กับคนที่เป็นนักวิชาการและฝ่ายวิชาชีพ การประชุมสมัชชาสุขภาพต้องมีการทำงานทางวิชาการ คือ มีการค้นคว้าวิจัย มีการจัดทำประเด็นปัญหา รวมทั้งข้อเสนอแนะหรือข้อเรียกร้องของฝ่ายต่างๆ ให้ชัดเจนมาก่อน แล้วค่อยนำมาพูดคุยกันเพื่อหาทางออกร่วมกัน ก่อนที่จะสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพให้คสช.นำไปเสนอให้รัฐบาลรับไปดำเนินการ โดยสมัชชาจะทำหน้าที่คอยสนับสนุนและติดตามตรวจสอบ

สมัชชาสุขภาพ จึงเป็นกลไกใหม่ที่สำคัญมาก ที่จะทำให้ประชาชนมีเวทีทำงานร่วมกับฝ่ายวิชาการและฝ่ายการเมืองอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อหาทางสร้างสุขภาพให้เกิดขึ้นกับมหาชนเป็นสำคัญ

อาจกล่าวได้ว่า สมัชชาสุขภาพ คือเวทีประชาชนที่จะเต็มไปด้วยพลังแห่งการสร้างสรรค์สุขภาพเลขที่เดียว (ดูรายละเอียดใน ร่าง พ.ร.บ.ฯ หมวดที่ 5)

คัมภีร์ชีวิต :

เพื่อการเกิด อยู่ แก่ เจ็บ และตาย อย่างมีความสุข

ร่าง พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้เสนอให้มีโครงสร้างและกลไกหลากหลายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งโครงสร้างเหล่านั้นเป็นไปเพื่อให้คนทั้งประเทศได้มีสุขภาพที่ดีขึ้นอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะกำหนดให้ "สุขภาพเป็นสิทธิ" ของประชาชน โดยมีการกำหนดสิทธิด้านสุขภาพที่ไม่เคยมีในกฎหมายฉบับใดมาก่อนหลายประการ เพื่อให้ชาวประชาได้ เกิด อยู่ แก่ เจ็บ ตาย อย่างมีความสุข ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญของร่าง พ.ร.บ.ฯ ได้ดังนี้

เกิดอย่างมีความสุข

- สุขภาพถือเป็นส่วนหนึ่งของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นทุกคนจึงมีสิทธิที่จะมีสุขภาพดีอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย
- สุขภาพของผู้หญิงซึ่งเป็นเพศแม่ ต้องได้รับการสร้างเสริม ดูแลอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับความละเอียดอ่อนในความเป็นเพศหญิงที่แตกต่างจากชาย
- เมื่อเกิดมาแล้วทุกคนต้องมีสิทธิในการรับบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานจากรัฐอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะรวยจน สูงต่ำ ดำขาว อาศัยอยู่ที่ไหน หรือนับถือศาสนาใด และถ้าจนจริงๆ ก็จะต้องได้รับการแบบไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นด้วย

อยู่อย่างมีความสุข

- ทุกคนมีสิทธิที่จะได้มีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอย่างสมดุล สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี
- ประชาชนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ โดยรัฐต้องทำหน้าที่ควบคุมป้องกันสิ่งใดๆ ที่จะเป็นปัญหาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน
- ทิศทางของระบบสุขภาพจะมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพ โดยให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพ
- นโยบายสาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายที่มาจากภาครัฐหรือเอกชนก็ตาม ต้องให้ความสำคัญกับสุขภาพประชาชน โดยเปิดให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมคิดตั้งแต่ก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการและประชาชนมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นๆ ของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่มีผลเสียต่อสุขภาพของตนและของชุมชน
- สนับสนุนให้มีระบบสวัสดิการชุมชน เช่น กองทุนสุขภาพต่างๆ ให้คนในชุมชนเดียวกันได้มีการร่วมมือร่วมใจ ร่วมพัฒนา อยู่ร่วมกันด้วยดี และมีความสุขร่วมกัน
- ชุมชนสามารถรวมตัวกันจัดบริการสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดูแลสุขภาพกันเองได้

แก่อย่างมีความสุข

- ใครอายุเกินหกสิบขึ้นไป และรวมไปถึงผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการต่างๆ ผู้ยากไร้ มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์และบริการด้านสาธารณสุขจากรัฐ
- ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเสริมสุขภาพ โดยไม่เกิดภาระเกินจำเป็น
- เมื่อจะแก่ ก็เปิดทางให้คนเราได้แก่ตามธรรมชาติ ไม่ใช่แก่เพราะสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่คุกคามสุขภาพ ดังนั้นร่างกฎหมายนี้ได้กำหนดให้รัฐต้องมีการควบคุมคุณภาพของสินค้าและบริการด้านสุขภาพให้ปลอดภัย และจัดระบบการป้องกันภัยอันตราย โรคภัยต่างๆ ให้เข้มแข็ง

เจ็บอย่างมีความสุข

- เมื่อเจ็บป่วยขึ้นมาคราใดทุกคนต้องมีสิทธิได้รับความช่วยเหลืออย่างรีบด่วนจากหมอและพยาบาลโดยทันที ไม่ต้องมาขออุบุญชีเงินฝาก หรือรอญาติมาก่อน ทุกคนจะต้องได้รับการดูแลเมื่อยามจำเป็นโดยไม่มีอะไรต่อมิอะไรมาเป็นอุปสรรค
- ทุกคนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลการรักษาที่เกี่ยวข้องกับตัวเองได้ทั้งหมดเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะรักษาอย่างไร และมีสิทธิขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญจากที่ต่างๆ ตลอดจนมีสิทธิขอเปลี่ยนหมอ ย้ายโรงพยาบาลที่รักษาได้ด้วย

- หากเป็นผู้ยากไร้ก็มีสิทธิได้รับบริการฟรีจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันโรคหรือรักษาอาการเจ็บป่วย
- บริการที่ได้รับจากโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาลต่างๆ ต้องมีมาตรฐาน ปลอดภัย ได้ผล ในราคาที่เป็นธรรม ไม่มุ่งค้ากำไรเชิงธุรกิจ ชูตรีดค่ายา ค่ารักษาเกินควร และหากเกิดอุบัติเหตุหรือความผิดพลาดทำให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้นกับผู้ป่วย ผู้ป่วยและญาติมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น
- บริการด้านสาธารณสุขต้องมีความหลากหลาย ให้ประชาชนสามารถเลือกใช้ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ ทั้งแพทย์แผนไทยและหมอยาพื้นบ้าน

ตายอย่างมีความสุข

- ร่าง พ.ร.บ.ฯ นี้เปิดทางให้ทุกคนสามารถแสดงความจำนงไว้ล่วงหน้า ว่าถ้าป่วยหนักหรือชีวิตจะมาถึงวาระสุดท้ายรักษาอย่างไรก็ไม่มีโอกาสหายจริงๆ แล้ว ใครอย่ามายุ่งยุดจุกกระซอกไว้ด้วยการใส่สายยางหรือใช้เครื่องมือช่วยชีวิตใดๆ เพื่อจะได้ไปสู่สุคติอย่างสงบตามธรรมชาติ ซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหมอ ลูกหลาน หรือใครก็ตามต้องเคารพสิทธินี้

**ทุกคนมีสิทธิ แต่ทุกคนก็มีหน้าที่ด้วย :
ล้อมรั้วสุขภาพ**

นอกจากร่างกฎหมายฉบับนี้จะได้รับรอง "สิทธิ" ทางด้านสุขภาพของประชาชนแล้วยังได้กำหนดให้เป็น "หน้าที่" ของหน่วยงานภาครัฐ ในการดำเนินการตอบสนองตามสิทธิของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดระบบบริการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง การดำเนินการเพื่อป้องกันภัย และปัญหาคุณภาพ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบต่างๆ ให้เกิดผลดีต่อการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน ฯลฯ

ที่สำคัญกฎหมายนี้ ยังกำหนดให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นคนทั่วไป ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐ ต้องมีหน้าที่ช่วยกันสร้างเสริมสุขภาพต่อกันและกันด้วย ใครทำอะไรที่คุกคามสุขภาพของคนอื่นถือว่าการผิดหน้าที่ และขาดความรับผิดชอบต่ออย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิด "ความมั่นคงทางด้านสุขภาพ" ในสังคม ซึ่งก็คือหลักประกันการมีสุขภาพดีถ้วนหน้าอย่างแท้จริงนั่นเอง

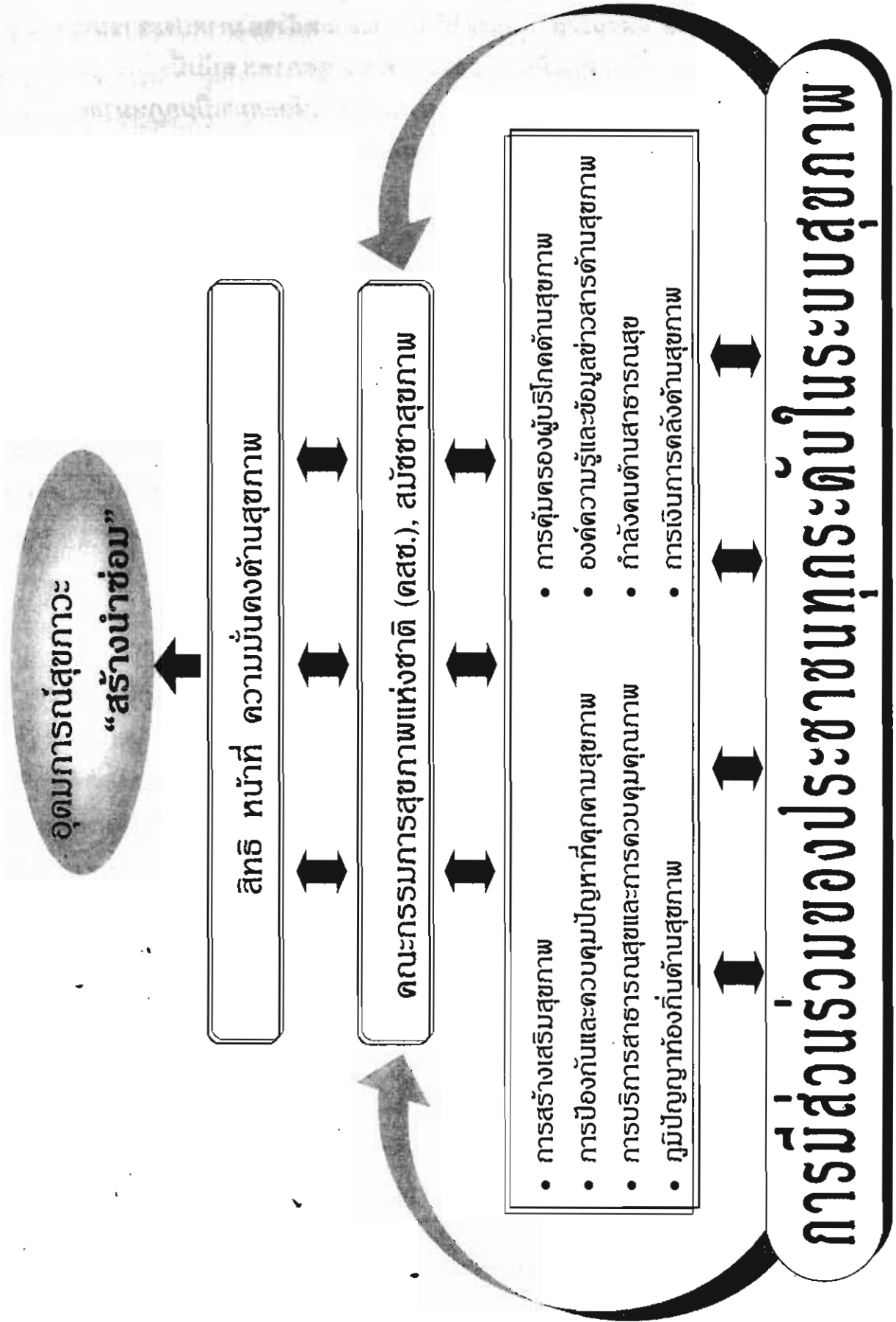
สุขภาพดีไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างโดดๆ แต่เกิดจากปัจจัยแวดล้อมมากมาย เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน แยกออกจากกันไม่ได้ บุคคลและชุมชนจะเกิดสุขภาพจะได้จริง จึงต้องกำหนดให้มีการคุ้มครองความมั่นคงด้านต่างๆ ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และอื่นๆ อีกมากมาย ไม่ใช่แค่ทำให้มีหมอและโรงพยาบาลมากๆ เท่านั้น

ทั้งหมดนี้ จะเป็นจริงได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับ "พลังสามประสาน"
ที่จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งมิได้ โดยเฉพาะพลังของภาคประชาชน
ที่จะร่วมเป็นเจ้าของ ร่าง พ.ร.บ.สุขภาพฯ ฉบับนี้
ตั้งแต่ยังเป็นเพียงตัวหนังสือ การผลักดันให้ออกมาเป็นกฎหมาย
ไปจนถึงการลงมือกระทำจริงๆ

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (พ.ร.บ.สุขภาพฯ)
คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (พ.ร.บ.สุขภาพฯ)

ภาพแสดงสาระ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

ตอนที่ 3

เก้าคำถามเพิ่มความชัด

1. สุขภาพคืออะไร?

สุขภาพ เป็นสภาวะที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงกันอย่างสมดุล ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และจิตวิญญาณ อันมิได้หมายถึงเฉพาะแต่ความไม่พิการและไม่เป็นโรคเท่านั้น สุขภาพเป็นของทุกคน ทุกคนรอบครัว ทุกชุมชน และทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพ

2. ประชาชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมกับระบบสุขภาพในเรื่องใดบ้าง?

สุขภาพเป็นของทุกคน ทุกคนจึงมีหน้าที่ในการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง และร่วมมือกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บำรุงรักษาจริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ การเข้าร่วมประชุมสมัชชาสุขภาพและเป็นตัวแทนเข้าเป็นกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เพื่อผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ

3. การ "สร้างสุขภาพ" มีวิธีปฏิบัติอย่างไร?

- ประชาชน และชุมชนมีหน้าที่ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและช่วยกันเฝ้าระวังภัยอันอาจมีผลกระทบหรือคุกคามสุขภาพ ตลอดจนร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี
- รัฐ ชุมชนต้องส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างสุขภาพ
- รัฐและชุมชนต้องส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น กองทุนสุขภาพชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพและเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ

4. คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติคือใคร? มีไว้ทำไม?

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรียกชื่อย่อว่า "คสช." เป็นคณะบุคคลจำนวน 35 คน สรรหามาจากบุคคลต่างๆ โดยต้องมาจากภาคประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

คสช. มีหน้าที่ให้คำแนะนำด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ แก่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และให้คำแนะนำการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ ต่อองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนและติดตามประเมินผลเกี่ยวกับระบบสุขภาพ สนับสนุนให้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ และเป็นผู้จัดให้มีการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

5. สมัชชาสุขภาพคืออะไร? จะมีส่วนในการแก้ปัญหาสุขภาพอย่างไร?

สมัชชาสุขภาพเป็นเวทีที่เปิดกว้างให้ประชาชนได้เข้าไปแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมเสนอแนะกับทั้งนักวิชาการ นักการเมือง ช่างราชการ เพื่อช่วยกันผลักดันนโยบายด้านสุขภาพ และเกิดการแก้ปัญหาด้านสุขภาพเพื่อประชาชน

สมัชชาสุขภาพ คือเวทีที่ทุกภาคส่วนในสังคมสามารถเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่วนรวม ตามที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กำหนดหลักการเอาไว้

6. ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ และเอกชน พ.ร.บ. นี้จะช่วยได้อย่างไร?

ประชาชนมีสิทธิเรียกร้องให้ชดเชยความเสียหายแก่บุคคลและชุมชนจากผู้สร้างความเสียหายได้ ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน และสามารถนำปัญหาเข้าสู่การประชุมสมัชชาสุขภาพได้ นอกจากนี้ประชาชนยังมีสิทธิร้องขอให้มีการประเมินและ มีสิทธิเข้าร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายที่อาจจะส่งผลกระทบต่อตนหรือชุมชนได้อย่างเต็มที่

7. หมอพื้นบ้านและแพทย์แผนไทย สามารถรักษาผู้ป่วยได้เช่นเดียวกับแพทย์แผนปัจจุบันได้หรือไม่อย่างไร?

ชุมชนสามารถรวมตัวกันจัดบริการด้านสุขภาพโดยความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น หมอพื้นบ้าน แพทย์แผนไทย สามารถรักษาผู้ป่วยได้ โดยมีกฎหมายรองรับ (มาตรา 12) และส่งเสริมให้มีการใช้สมุนไพร ผักพื้นบ้าน การนวดแผนโบราณ ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นเพื่อการพึ่งตนเอง

8. กระทรวงสาธารณสุข จะปรับหรือ ระบบโครงสร้างการบริหารอย่างไร?

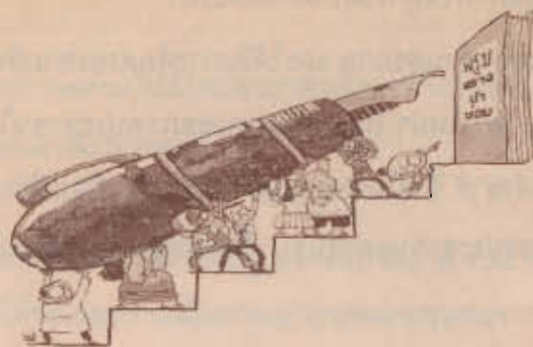
พ.ร.บ. นี้ไม่ได้ทำขึ้นเพื่อปรับหรือโครงสร้างการบริหารใดๆ ในกระทรวงสาธารณสุข แต่ทำเพื่อปฏิรูประบบสุขภาพทั้งระบบซึ่งประชาชนคนไทยทั่วประเทศ และฝ่ายต่างๆ ในสังคมจะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างกว้างขวาง มิใช่การทำงานของภาครัฐเท่านั้น

สำหรับการปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงสาธารณสุขจะเป็นไปตามทิศทางการปฏิรูประบบราชการของรัฐบาล และทิศทางการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญ

9. มีอะไรใหม่ ในร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

- ประชาชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการสร้างกฎหมายสุขภาพอย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรก
- ระบบสุขภาพจะเป็นระบบที่คนไทยทุกภาคส่วนร่วมกันดูแล ไม่ใช่เป็นระบบที่มีฝ่ายการเมืองและราชการ วิชาชีพ เป็นเจ้าของเท่านั้น
- ประชาชนจะมีตัวแทนเข้าเป็นกรรมการคสช. กำหนดนโยบายสุขภาพอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับฝ่ายการเมืองและฝ่ายวิชาชีพ วิชาการ
- ประชาชนสามารถสะท้อนปัญหา ให้ข้อเสนอ เพื่อกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ โดยผ่านเวทีสมัชชาสุขภาพในทุกระดับได้ตลอดเวลา
- ประชาชนจะมีสิทธิใหม่ๆ ด้านสุขภาพ และได้รับการคุ้มครองตามสิทธินั้น
- จะมีมาตรการและแนวทางใหม่ๆ ในการคุ้มครองสุขภาพประชาชนให้ได้ผลอย่างรอบด้าน
- เกิด พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นธรรมนูญด้านสุขภาพ เป็นนวัตกรรมทางสังคมและเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของประชาชนและชุมชน เพื่อนำสุขภาพะมาสู่คนไทยทุกคน

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่คนไทยทุกภาคส่วน
ได้ร่วมกันจัดทำกฎหมาย
ที่ถือเป็นธรรมนูญด้านสุขภาพฉบับแรกของสังคมไทย

“ ความเห็นของทุกท่านสำคัญต่อ
การจัดทำ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ”

- ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ในเวทีต่าง ๆ / สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ
- ติดต่อ : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)
ชั้น 2 อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ
ในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-2590-2304 โทรสาร 0-2590-2311
- ตู้ปณ. 9 ปณฝ.ตลาดขวัญ 11002
- Email Address : hsro@hsro.or.th
- [Http://www.hsro.or.th](http://www.hsro.or.th)

หนังสือชุด ๓๐๐ ปี เศษ พรีพเวทรี

00003826